

С. М. Підгородецька,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, економічної теорії та фінансів
Хмельницького університету управління та права

Ю. О. Гернего,
аспірант Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

УДК 338.12.017

НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ОКРЕМИХ КРАЇН СВІТУ

Досліджено тенденції зміни інноваційної активності окремих країн світу. Проаналізовано рівень інноваційної активності та перспективи подальшого інноваційного розвитку економік Білорусії, Росії та України.

Ключові слова: інноваційна активність, інновація, перспективи інноваційного розвитку, національна економіка.

В умовах сучасності конкурентоспроможність країни на світових ринках неможлива без постійного інноваційного розвитку. Інноваційна активність слугує доказом ефективного функціонування всіх ключових сфер господарської діяльності, дозволяє закріпити приріст і перспективу розвитку економіки в цілому. Інноваційна активність є досить багатогранною категорією, тому виникає необхідність вивчення особливостей реалізації інноваційних процесів у різних країнах світу. Зростання ролі інноваційної активності для подальшого економічного розвитку стимулює теоретичні дослідження цього питання. Окремі аспекти вивчення можливостей та перспектив інноваційної активності знайшли своє відображення в роботах таких класиків економічної теорії, як Дж. Кейнс, М. Кондратьєв, Т. Мальтус, В. Мітчел, М. Туган-Барановський, Й. Шумпетер, П. Самуельсон та інші. Специфіку використання теоретичних концепцій інноваційної активності на практиці обґрунтували в своїх дослідженнях Б. Лундвалл, К. Фрімен, Р. Нельсон та інші. Це створило передумови для формування спеціальних національних інноваційних систем, які слугують базою для розробки і подальшого поліпшення інновацій. У своїх роботах перспективи інноваційного зростання вивчали такі українські учені, як Ю. Бажал, А. Пересада, Т. Майорова, Я. Жаліло, Т. Федулова та інші. Мета нашого дослідження полягає у вивченні тенденцій і перспектив подальшої інноваційної активності на прикладі економік Білорусії, Росії та України, що є основою для подальшого відокремлення ресурсів і можливостей інноваційного зростання.

Інноваційні системи Білорусії, Росії та України є достатньо багатогранними, тому виникає необхідність вивчення принципів розвитку кожної з них. Поточні тенденції зміни рівня інноваційної активності обраних країн світу досліджені нами, виходячи з даних національних управлінь статистики, і відображені в табл. 1.

Загалом для економік усіх трьох країн характерна певна стабілізація рівня інноваційної активності. Нестійкість тенденцій інноваційного розвитку спричинена коливаннями абсолютної кількості інноваційно активних підприємств, змінами

Таблиця 1

Рівні інноваційної активності економік Білорусії, Росії та України

Період	Білорусія		Росія		Україна	
	Відсоток інноваційно-активних підприємств	Приріст відносно рівня 2001 року	Відсоток інноваційно-активних підприємств	Приріст відносно рівня 2001 року	Відсоток інноваційно-активних підприємств	Приріст відносно рівня 2001 року
2001 р.	12,3	-	9,8	-	16,5	-
2002 р.	12,1	-1,63	10	2,04	18	9,09
2003 р.	12,8	4,07	10,1	3,06	15,1	-8,48
2004 р.	13,6	10,57	9,5	-3,06	13,7	-16,97
2005 р.	14,1	14,63	9	-8,16	11,9	-27,88
2006 р.	16,3	32,52	9,3	-5,10	11,2	-32,12
2007 р.	17,8	44,72	10,4	6,12	14,2	-13,94
2008 р.	17,6	43,09	10,5	7,14	13	-21,21
2009 р.	12,1	-1,63	10,7	9,18	12,8	-22,42
2010 р.	15,4	25,20	10,8	10,20	13,8	-16,36
2011 р.	22,7	84,55	11	12,24	16,2	-1,82

Примітка: складено авторами на основі матеріалів [1; 2; 3; 4; 5].

вартісних вимірів результатів їх діяльності. Фактичні тенденції зміни рівня інноваційної активності для обраних країн світу зображено на рис. 1.

У результаті аналізу рис. 1 спостерігаємо, що приріст інноваційно активних підприємств для усіх трьох досліджених країн особливо істотний в останні роки. Це дає змогу стверджувати про прогресивні тенденції розвитку національних економік. Перехід інноваційної компоненти на якісно новий рівень дозволить закріпити тенденцію до приросту інноваційної активності, створить перспективи подальшого інноваційного розвитку.

З метою визначення конкретних кроків для створення подальших перспектив інноваційного розвитку необхідно дослідити систему забезпечення інноваційної активності для кожної країни окремо. Для економіки Білорусії характерна відчутна участь держави в процесах реалізації проектів інноваційної активності. Згідно з концепцією Державної програми інноваційного розвитку Республіки Білорусь на 2011–2015 роки планується застосовувати механізм податкового інвестиційного кредиту. Зокрема передбачається скорочення розмірів податків з фонду оплати праці організацій, що реалізують наукові дослідження та розробки [1]. Велике значення для інноваційного розвитку національної економіки Білорусі має також надання податкових пільг та преференцій з метою стимулювання наукової, науково-технічної та інноваційної активності. Результатом інноваційного розвитку суб'єктів господарювання є створення інноваційної високотехнологічної та наукомісткої продукції (послуг), тому обсяг фінансового забезпечення тих або інших етапів інноваційного циклу визначається виходячи з обґрунтованих бізнес-планів, інноваційних та інвестиційних проектів [6, с. 205]. Планується звільнення від податку на прибуток для організацій, які реалізують інноваційні товари власного виробництва націлені на створення об'єктів інтелектуальної власності; для організацій з доходом від реалізації високотехнологічних товарів, що становить більше ніж

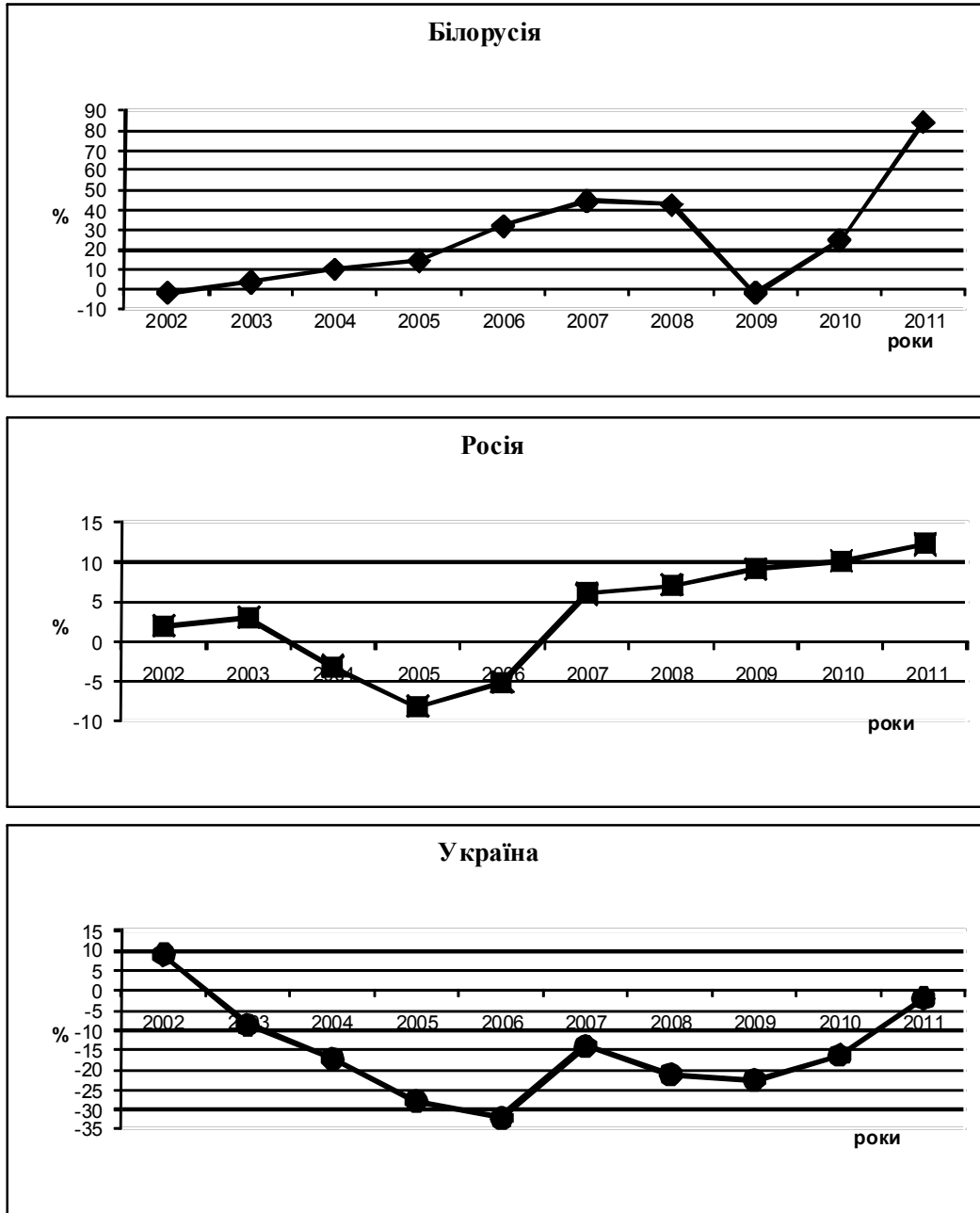

Рис. 1. Коливання приростів відсотка інноваційно активних підприємств Білорусії, Росії та України

Примітка: складено авторами за матеріалами табл. 1.

50 % загальної виручки. Виходячи з вищезазначеного, перспективи подальшого зростання інноваційної активності Білорусії пов'язані з розвитком державних економічних і суспільних програм. Перспектива інноваційного зростання економіки країни орієнтована на подальшу підтримку інноваційної активності суб'єктів господарської діяльності як на рівні регіону, так і на національному рівні.

В умовах сучасності економіка Росії також обрала напрямом загальної модернізації та технологічного оновлення, що доводить зростання актуальності дослідження питань організації та забезпечення інноваційної активності в країні. Зокрема одним з пунктів плану економічного розвитку Росії є здійснення такої фінансової політики, яка сприятиме взаємодії фінансово-кредитних установ і підприємств-новаторів. Розглянуто можливість прийняття державою на себе частки підвищеного ризику кредитування інноваційних проектів, посилення фінансової міцності кредитних установ. Контроль за виконанням зазначених функцій покладено на Банк розвитку і зовнішньоекономічної діяльності, який є безпосереднім кредитором інноваційних проектів загальнодержавного призначення. Іншим напрямом сприяння інноваційним процесам є подальший розвиток національної інноваційної системи. На сьогодні в Росії реалізується низка проектів, спрямованих на підвищення інноваційного рівня економіки. Розглядаються можливості отримання державних гарантій, пільг та субсидій у рамках проекту "Сколково". Федеральним агентством у справах молоді введено в дію Зворикінський проект. Набуває актуальності питання формування "підприємств НІС", які здійснюють впровадження інноваційних технологій у власний виробничий процес або випускають інноваційну продукцію. Це може бути велика транснаціональна компанія, що включає в себе наукові та прогресивні виробничі центри. Метою створення такої компанії є організація та фінансування науково-технічних розробок як усередині самої організації, так і розміщення їх для потреб інших великих підприємств. Також підприємства НІС можуть бути представленими мережею взаємозалежних підприємств з високим ступенем децентралізації — "інноваційним середовищем" [7, с. 18]. Перспективу зростання інноваційної активності країни бачимо в створенні комплексів впровадження та фінансування інновацій. Основою подальшого інноваційного розвитку економіки країни є достатнє фінансування інновацій, яке полягає безпосередньо в розробці нових технологій. Зростання інноваційної активності дозволить утримати рівень конкурентоспроможності національної економіки у світі на достатньо високому рівні.

Подальший розвиток економіки України неможливий без інноваційної активності, яка полягає в реалізації комплексів інноваційних проектів і програм. З метою сприяння розвитку вітчизняних суб'єктів інноваційного проектування сформовано низку державних структур, зокрема в 2011 році постановою Кабінету Міністрів України створено Державну інноваційну небанківську фінансово-кредитну установу "Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу". Завдання фонду полягає в конкурсному відборі та фінансовій підтримці інноваційних проектів на "доконкурентній стадії". Для вибору інноваційних проектів з метою їх фінансування за рахунок бюджетних коштів постановою Кабінету Міністрів України у 2010 році створено Державну інвестиційну компанію. Формується мережа регіональних центрів з інвестицій та розвитку, національний центр впровадження галузевих інноваційних програм. Державним агентством України з інвестицій та розвитку розглядається доцільність функціонування Державного банку сприяння розвитку, Державної експортної страхової компанії, Фонду кредитних гарантій і комунальних спеціалізованих небанківських інноваційних фінансово-кредитних установ. Державним агентством України з інвестицій та розвитку проводяться заходи щодо консолідації інноваційних проектів, пошуку можливостей отримання пільгових умов їх фінансово-кредитного забезпечення. На основі даних табл. 1 спостерігаємо нестійкі тенденції інноваційної активності підприємств країни. Частка вітчизняних підприємств, які займаються інноваціями, порівняно з 2001 роком зменшилась,

що найімовірніше пояснюється труднощами переходу до ринкових умов господарювання, недосконалістю законодавства щодо інноваційної діяльності, недостатньою державною підтримкою інновацій. Найменша частка інноваційно-активних підприємств припадає на 2005, 2006 та 2009 роки, що може бути пов'язано з періодами фінансових криз. Починаючи з 2010 року, спостерігаємо поступове зростання частки інноваційно активних підприємств, що збігається з посткризовим зростанням у провідних галузях виробництва. На сьогодні один з ключових викликів для України є посилення в глобальному масштабі конкурентної боротьби за фактори, що визначають конкурентоспроможність інноваційних систем, у першу чергу, за висококваліфіковану робочу силу та інвестиції, які залучають у проект нові знання, технології, компетенції, різке підвищення мобільності цих факторів [8, с. 89]. Зазначені вище фактори слугують основою для інноваційного розвитку економіки, що також дає надію на перспективу зростання інноваційної активності країни. Для України найбільш важливим є збереження і примноження наукового та технологічного потенціалу, яке неможливе без розробки нових джерел фінансування інноваційної активності. В основі перспектив подальшої інноваційної активності лежить збереження існуючих наукових і технічних ресурсів за рахунок залучення нових джерел централізованих та децентралізованих фінансів.

На основі дослідження тенденцій інноваційної активності Білорусії, Росії та України можемо зробити висновки стосовно зростаючої ролі інновацій в економічному розвитку країн. Тенденції інноваційної активності обраних країн полягають у поступовому прирості частки інноваційно активних суб'єктів господарської діяльності, що дозволяє зберігати конкурентоспроможність на світових ринках; відсутності стабільних напрямів зміни параметрів інноваційної активності, що пов'язано з проблемами формування національних інноваційних систем; можливості прогнозування тенденцій подальшого інноваційного зростання за рахунок зміни факторів інноваційної активності. Перспективним напрямом підтримки інноваційної активності Білорусії є подальший розвиток економічних і суспільних програм підтримки інновацій. Для Росії перспективним напрямом інноваційного зростання є організація роботи інноваційних структур на основі пільгового фінансування. Для інноваційного розвитку економіки України важливо підтримувати наявний у країні науковий та технічний потенціал, що можливо здійснити за рахунок розширення наявних фінансових ресурсів. Виходячи з вище сказаного, Білорусія, Росія і Україна мають перспективи подальшого інноваційного розвитку, що доведено на основі аналізу тенденцій інноваційної активності, дослідження факторів впливу на процеси формування національних інноваційних систем.

Список використаних джерел

1. Принята новая редакция плана реализации Госпрограммы инновационного развития Республики Беларусь на 2007–2010 гг. и планы–графики реализации программ инновационного развития отраслей и регионов [Электронный ресурс] Белорусский институт системного анализа и информационного обеспечения научно-технической сферы. — URL : <http://belisa.org.by/ru/nis/gospr/documgospr/c5acfb24ea495b5.html>.
2. Наука и инновационная деятельность в Республике Беларусь [Текст] : Статистический сборник. — Мн. : Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2012. — 157 с.
3. Статистична інформація. Наука та інновації. Наукова та інноваційна діяльність (1990–2011 рр.) [Електронний ресурс] Державна служба статистики України. — URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Complete Databases available via OECD's iLibrary. Country statistical profiles. Russian Federation [Electronic resource] OECD. StatExtracts. — URL : <http://stats.oecd.org/Index.aspx>.
5. OECD (2011), OECD Reviews of Innovation Policy: Russian Federation 2011, OECD Publishing [Electronic resource]. — URL : <http://dx.doi.org/10.1787/9789264113138-en>.
6. Сапелкин, Е. П. Формирование системы финансового обеспечения инновационного развития экономики Республики Беларусь [Текст] / Е. П. Сапелкин, Е. А. Мятникова // Маркетинг и менеджмент инноваций. — 2011. — № 1. — С. 204–211.

7. Гретченко, А. А. Формирование национальной инновационной системы России — стратегический приоритет экономического развития [Текст] / А. А. Гретченко // Проблемы современной экономики. — 2011. — № 2 (38). — С. 16–20.
8. Федулова, Л. І. Концептуальна модель інноваційної стратегії України [Текст] / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування. — 2012. — № 1. — С. 87–100.

Надійшла до редакції 11.03.2013

Подгородецкая С. Н., Гернего Ю. А. Направления активизации инновационного роста отдельных стран мира

Исследуются тенденции изменения инновационной активности отдельных стран мира. Анализируется уровень инновационной активности и перспективы дальнейшего инновационного развития на примере экономик Белоруссии, России и Украины.

Ключевые слова: инновационная активность, инновация, перспективы инновационного развития, национальная экономика.

Pidhorodetska, S. M.; Gernego, Yu. O. Directions of Activation of Innovative Growth in Some Countries of the World

The article is dedicated to research of trends of changes of some countries of the world innovative activity. The level of innovative activity and perspectives of innovative development for economies of Belarus, Russia and Ukraine are analyzed.

Keywords: innovative activity, innovation, perspectives of innovative development, national economy.

